

ทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงของหลวงวิจิตรวาทการ

หลวงวิจิตรวาทการได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงไว้ในนวนิยายและเรื่องสั้นของเขา ทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงของหลวงวิจิตรวาทการนี้ หมายถึง การศึกษาความคิดเห็นของหลวงวิจิตรวาทการที่มีต่อผู้หญิงซึ่งปรากฏในนวนิยายและเรื่องสั้นของเขา เนื่องจากแนวคิดที่ปรากฏในนวนิยาย และเรื่องสั้นสะท้อนให้เห็นทัศนะของผู้ประพันธ์ที่มีต่อสรรพสิ่งภายในโลก ดังที่กุหลาบ มลลิกะมาส (2521 : 81) ได้ให้ความหมายของคำว่า "แนวคิด" คือ "ลักษณะอันเป็นวิสัยธรรมดาธรรมชาติของโลก และมนุษย์ที่ผู้แต่งมองเห็น และมุ่งหมายจะแสดงลักษณะนั้นออกมาให้ปรากฏแก่ผู้อ่าน" ดังนั้นการพิจารณาแนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงในนวนิยายและเรื่องสั้น ของหลวงวิจิตรวาทการจะสะท้อนให้เห็นทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงของเขาได้ชัดเจนและถูกต้อง นอกจากนี้การพิจารณาทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิง จากงานประเภทอื่นของเขาน่าจะเป็นเครื่องยืนยันทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของเขาให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น

หลวงวิจิตรวาทการได้กำหนดให้ตัวละครฝ่ายหญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของเขาแสดงแนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิง ดังต่อไปนี้

- 6.1 แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับชีวิต
 - 6.2 แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับสังคมและการเมือง
 - 6.3 แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองและการครองชีวิตคู่
 - 6.4 แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับความรักและการแต่งงาน
 - 6.5 แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับการหย่าร้าง
 - 6.6 แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับครอบครัว
 - 6.7 แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับคุณธรรมบางประการ
- 6.1 แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับชีวิต

หลวงวิจิตรวาทการได้เขียนนวนิยายและเรื่องสั้นหลายเรื่อง

แสดงทัศนคติเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งทำให้ผู้อ่านคิดว่า เขามองเห็นว่า ชีวิตมนุษย์โดยเฉพาะ ผู้หญิงมีแนวคิดและทัศนคติเกี่ยวกับชีวิต ดังต่อไปนี้

6.1.1 ชีวิตมนุษย์ไม่อาจเลือกเกิดถึงเกิดเป็นหญิงก็สามารถที่จะพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาททางสังคมของตนได้

6.1.2 ชีวิตคือการต่อสู้

6.1.1 ชีวิตมนุษย์ไม่อาจเลือกเกิดถึงเกิดเป็นหญิงก็สามารถที่จะพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาททางสังคมของตนได้

หลวงวิจิตรวาทการได้แสดงแนวคิดและทัศนคติเกี่ยวกับชีวิตโดยให้ตัวละครฝ่ายหญิงส่วนใหญ่ ในนวนิยายและเรื่องสั้นของเขา เกิดมาเป็นผู้หญิงที่สามารถปรับเปลี่ยนสภาพความเป็นอยู่ รู้จักแสวงหาความรู้ และวิธีการต่างๆ เพื่อพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาททางสังคมของตนได้อย่างเหมาะสม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ถนอม ในเรื่อง บุรุษอาธรรม

ถนอมเกิดมาฐานะยากจนแต่เธอสามารถสร้างตน จนมีฐานะดีขึ้นในขณะที่สุดจิตต์เพื่อนของเธอเกิดมาร่ำรวยแต่ไม่รู้จักประกอบอาชีพ จึงทำให้ฐานะของสุดจิตต์ต่ำลง

น้อย ในเรื่อง พลีชีพเพื่อชู้

น้อยเกิดมาเป็นทาส ต่อมาเธอคิดสร้างตน จนมีฐานะมั่งคั่งร่ำรวย

ผกากรอง ในเรื่อง เพลงเก่ากรรมเก่า

ผกากรองเกิดมามีฐานะยากจนแต่เธอสามารถใช้ความสามารถเฉพาะตัวในการหารายได้ให้แก่ตนและครอบครัว ทำให้เธอได้รับชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก

เบญจมาศ ในเรื่อง นางเอกของข้าพเจ้า

เบญจมาศเกิดมาในครอบครัวที่ยากจน ต่อมาบิดาของเธอเจ็บหนักเธอแสดงละครเลี้ยงครอบครัว จนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม

พิมพ์ ในเรื่อง มนต์เรียกตัว

พิมพ์เกิดมามีฐานะยากจน เช่นเดียวกับตัวละครฝ่ายหญิงอีกหลายๆตัว เธอได้ใช้ความพยายามและความสามารถ ในการเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ของเธอ

จุฑามาศ ในเรื่อง พานทองรองเลือด

จุฑามาศเกิดเป็นเจ้าหญิง เธอจึงไม่อาจเป็นรัชทายาท แต่ด้วยความสามารถของเธอ ทำให้เธอได้ปกครองบ้านเมืองในที่สุด

จามรี ในเรื่อง เจ้าแม่จามรี

เจ้าแม่จามรีมีชีวิตอยู่ในนครแห่งหนึ่งที่อยู่ห่างไกลความเจริญ เธอตัดสินใจหนีออกมาเปลี่ยนสถานภาพของตนเอง จากเจ้าแม่จามรีเป็นนางสาวจามรีมีชีวิตอยู่ในโลกกว้าง

ผู้ประพันธ์นิยามกำหนดเรื่องให้ผู้หญิงเกิดมายากจน แล้วสร้างตนจนร่ำรวย และเป็นที่ยอมรับในสังคมซึ่งชี้ให้เห็นว่า เขายอมรับว่าผู้หญิงสามารถที่จะพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาททางสังคมของตนได้

6.1.2 ชีวิตคือการต่อสู้

ผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้ตัวละครฝ่ายหญิง ในนวนิยายและเรื่องสั้นของเขามีความอดทนต่อความยากลำบากและพร้อมที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตตั้งตัวอย่างต่อไปนี้

งลักษณ์ ในเรื่อง คืนสวรรค์วันสวาท

หลังจากที่งลักษณ์แยกทางกับสามี เธอมีได้นำสมบัติใดๆติดตัวไป เธอพยายามต่อสู้กับความยากไร้ในชีวิต จนสามารถสร้างความก้าวหน้าให้แก่ชีวิตได้เป็นผลสำเร็จ

นันทิยา ในเรื่อง ทุ่งร้างทางรัก

นันทิยาต้องต่อสู้ชีวิตกับลูกน้อยในสถานที่ที่เธอมีได้ค้นเคย แต่ก็สามารถประคองชีวิตอยู่รอดมาได้

อุณจิตต์ ในเรื่อง โชคหลายชั้น

อุณจิตต์เป็นลูกกำพร้า ทำให้เธอต้องต่อสู้กับความแร้นแค้นของชีวิต จนสามารถดำรงชีวิตอยู่รอดมาได้

เบญจมาศ ในเรื่อง นางเอกของข้าพเจ้า

เบญจมาศต่อสู้กับความยากไร้ในชีวิต ด้วยการใช้ความสามารถเฉพาะตัวในการฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ได้เป็นผลสำเร็จ

มัลลิกา ในเรื่อง บทเรียนสร้างชีวิต

มัลลิกาต่อสู้กับความยากไร้ในชีวิตเช่นเดียวกับเบญจมาศ ด้วยความขยันหมั่นเพียร ทำให้เธอสามารถสร้างตนได้

ถนอม ในเรื่อง บุรุษอาธรรม

ถนอมสามารถต่อสู้อุปสรรคในชีวิตอย่างไม่ย่อท้อ จนสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย

ผุสดี ในเรื่อง มรสุมแห่งชีวิต

ผุสดีต้องต่อสู้กับความเหนื่อยยากนานัปการ เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดมาได้

ประพิมพรรณ ในเรื่อง ห้วงรักเหวลิ้ง

ประพิมพรรณต้องต่อสู้กับอุปสรรคในชีวิตนานัปการ ตั้งแต่เริ่มเข้าสู่วัยสาวจนสุดสิ้นชีวิตของเธอ แม้ว่าเธอจะเป็นผู้หญิงตัวคนเดียวและต้องประสบปัญหาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เธอก็มิได้ย่อท้อ

บัวแก้ว ในเรื่อง ผัวหาย

บัวแก้วต่อสู้เพื่อความรัก เธอพยายามเสาะหาสามีของเธอแม้ในสถานที่ที่เธอไม่คุ้นเคย

สมร ในเรื่อง สมร

สมรพยายามต่อสู้เพื่อความรัก เธอทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้อยู่กับชายที่ตนรัก แม้ต้องอยู่ในที่ลำบากยากไร้เพียงไรก็ตาม

พรรณพิไล ในเรื่อง หลังฉากมรณะ

พรรณพิไลพยายามต่อสู้เพื่อความถูกต้องในชีวิต จากการสืบหาและลงโทษฆาตกรผู้หนึ่งได้เป็นผลสำเร็จ

มียาวดี ในเรื่อง ฟากฟ้าสาละวิน

เจ้าหญิงมียาวดีต่อสู้กับผู้ทรยศจนได้ราชสมบัติคืนมา

ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้ตัวละครฝ่ายหญิง ในนวนิยายและเรื่องสั้นของเขาต่อสู้เพื่อความอยู่รอดในชีวิต ต่อสู้เพื่อความรักและต่อสู้เพื่อความถูกต้องในชีวิต ชีวิตคือการต่อสู้นี้เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับทฤษฎีดาว์วินทางสังคม กล่าวคือทฤษฎีนี้มีความเชื่อในความเท่าเทียมกันของความเป็นมนุษย์ มนุษย์จำเป็นต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอดในสังคม หลวงวิจิตรวาทการเห็นว่าผู้หญิงก็เป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอดในสังคมเช่นกัน

แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับชีวิตนี้ ผู้ประพันธ์ได้เน้นให้เห็นว่าชีวิตมนุษย์ไม่อาจเลือกเกิดถึงเกิดเป็นหญิงก็สามารถที่จะพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาททางสังคมของตนได้ ทั้งนี้ผู้หญิงจำเป็นต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอด เพื่อความรัก เพื่อความถูกต้องในชีวิต ตลอดจนความถูกต้องในสังคม

6.2 แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับสังคมและการเมือง

หลวงวิจิตรวาทการได้แสดงแนวคิดและทัศนะของผู้หญิง เกี่ยวกับสังคมและการเมือง ดังจะกล่าวถึงต่อไปนี้

6.2.1 ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมบางอย่างที่สืบทอดมา อาจขัดแย้งกับสภาพสังคมสมัยใหม่ซึ่งผู้หญิงไม่อาจรับได้

6.2.2 ผู้หญิงสามารถเป็นผู้นำทางครอบครัว ทางสังคม ทางการเมืองและการทหารได้

6.2.3 ผู้หญิงมีความสามารถและเป็นกำลังสำคัญในการรักษาชาติบ้านเมือง

6.2.1 ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมบางอย่างที่สืบทอดมา อาจขัดแย้งกับสภาพสังคมสมัยใหม่ซึ่งผู้หญิงไม่อาจรับได้

ผู้ประพันธ์ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับสังคมและการเมือง โดยให้ตัวละครฝ่ายหญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของเขาแสดงทัศนะเป็นต้นว่า การ

มีนายมีทาสนั้นเป็นความไม่ยุติธรรมในสังคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ดวงเดือน ในเรื่อง เมื่อไทยเป็นทาส

ดวงเดือนไม่อาจทนสภาพของการเป็นทาสและไพร่ ซึ่งไม่ได้รับความยุติธรรมจากสังคม เธอพยายามหาวิธีเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมจากสังคม

จำเรียง ในเรื่อง ลูกทาสในเรือนเบี้ย

จำเรียงแสดงความรู้สึกขัดแย้งกับการที่ลูกซึ่งเป็นที่รักของเธอ จะต้องเกิดมาเป็นทาส เธอทนไม่ได้ที่จะเห็นลูกของเธอตกอยู่ในสภาพ ที่เหมือนไม่ใช่มนุษย์ เช่นเธอ

น้อย ในเรื่อง พลชีพเพื่อชู้

น้อยไม่ต้องการให้ลูกของเธอต้องเป็นทาส เธอวางแผนพาลูกหนีไปได้สำเร็จ

ผู้ประพันธ์ได้ใช้ตัวละครฝ่ายหญิงให้แสดงความรู้สึกขัดแย้งกับความไม่เท่าเทียมกันของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะผู้เป็นทาสซึ่งไม่ได้รับความยุติธรรมจากสังคม

6.2.2 ผู้หญิงสามารถเป็นผู้นำทางครอบครัว ทางสังคม ทางการเมือง และการทหารได้

หลวงวิจิตรวาทการมีความเห็นว่าผู้หญิงมิใช่เป็นเพียงผู้ตามเพียงอย่างเดียว แต่ผู้หญิงสามารถแสดงบทบาทของผู้นำทางด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ระดับเล็ก คือ ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับใหญ่ คือ ระดับประเทศ ดังตัวอย่างเช่น

พจนทรัพย์ ในเรื่อง เมื่อข้าพเจ้าหนีเมีย

พจนทรัพย์หาเลี้ยงครอบครัว อีกทั้งเธอสามารถสร้างชีวิตที่ดีงามให้แก่สามีผู้ล้มลงในอบายมุขและเที่ยวผู้หญิงให้เขากลายเป็นคนดี มีความคิด และรู้จักประกอบสัมมาชีพ

ดวงมัลย์ ในเรื่อง ของรักตกตม

ดวงมัลย์เป็นแม่บ้านดูแลรับผิดชอบคดีหาสน์แทนบิดาของเธอ เธอทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี

ผู้สื ในเรื่อง มรสุมแห่งชีวิต

ผู้สืเป็นหลักในการหาเลี้ยงสามีและบุคคลอื่นๆในครอบครัว ซึ่งทำให้บุคคลเหล่านั้นมีความเป็นอยู่อย่างสุขสบาย

ดวงเดือน ในเรื่อง เมื่อไทยเป็นทาส

ดวงเดือนเป็นผู้นำทางความคิดในการชักชวนพวกทาสและไพร่ต่อสู้เพื่อความยุติธรรม

ตาบทิพย์ ในเรื่อง บุษารัก

ตาบทิพย์เข้าพิธีอภิเษกสมรสกับเจ้าฟ้าอภิย์ เธอสามารถเป็นผู้นำในการต่อต้านผู้กดขี่ข่มเหงราษฎร และช่วยเหลือราษฎรในทุกวิถีทาง

จุฑามาศ ในเรื่อง พานทองรองเลือด

เจ้าหญิงจุฑามาศสามารถปกครองบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุขได้

สุดาตวง ในเรื่อง ดอกฟ้าจำปาศักดิ์

เจ้าหญิงสุดาตวงสามารถสั่งการทหารและพลเรือน ให้ปฏิบัติตามคำสั่งของเธอ เนื่องจากเธอเหล่านั้นยอมรับว่าเธอเป็นผู้นำของพวกเขา

มิยาวดี ในเรื่อง ฟากฟ้าสาละวิน

เจ้าหญิงมิยาวดีสามารถปกครองบ้านเมืองได้สงบร่มเย็น

เฟื่องฟ้า ในเรื่อง บัลลังก์เข็ญรัง

เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าสามารถปกครองบ้านเมือง ทำให้เธอเป็นที่ยอมรับของประชาชน

ผู้ประพันธ์เน้นให้เห็นว่าผู้หญิงสามารถเป็นผู้นำในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำทางครอบครัว ผู้นำทางสังคม ผู้นำทางการเมืองและการทหารได้อย่างเหมาะสม

6.2.3 ผู้หญิงมีความสามารถและเป็นกำลังสำคัญในการรักษาชาติบ้านเมือง

หลวงวิจิตรวาทการมีความเห็นว่า ผู้หญิงก็มีส่วนสำคัญในการป้องกันประเทศ เป็นต้นว่า

กองแก้ว ในเรื่อง เพชรพระนารายณ์

กองแก้วภรรยาทหารเอกของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชวางแผนการรบให้สามี และร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับสามี จนเธอต้องสิ้นชีวิตในสนามรบ

นิมทวลและหญิงชาวบางระจัน ในเรื่อง กรุงแตก

นิมทวลภรรยาของหลวงจวบไกรแดนคอยช่วยเหลือและแนะนำสามีเกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมืองและยังช่วยสามีรบจนตัวตายในสนามรบ นอกจากนี้ผู้หญิงชาวบางระจันยังทำหน้าที่ทำอาหาร เพื่อแบ่งเบางานให้ฝ่ายชายรบกับพม่าได้อย่างเต็มที่ทำให้ชาวบางระจัน ซึ่งมีกำลังน้อยสามารถรบชนะพม่าได้หลายครั้งหลายครา

ทองเครือ ในเรื่อง เพื่อมาตุภูมิ

ทองเครือเกิดความคิดที่จะช่วยชาติ เธอพยายามทำทุกวิถีทางที่จะช่วยชาติไทยให้พ้นจากการถูกกดขี่ข่มเหงของเขมร

ผู้ประพันธ์พยายามเน้นให้เห็นว่าผู้หญิงมีความสามารถตลอดจนเป็นกำลังสำคัญในการรักษาชาติบ้านเมืองได้ไม่น้อยไปกว่าผู้ชาย

จึงกล่าวได้ว่าหลวงวิจิตรวาทการต้องการเสนอแนวคิด และทัศนะเกี่ยวกับสังคมและการเมืองให้เห็นว่า ผู้หญิงส่วนใหญ่อาจมิได้ขึ้นชั้นชนบทรธรรมนิยมประเพณีดั้งเดิมบางอย่างที่สืบทอดมาที่ขัดกับสภาพสังคมสมัยใหม่ เขาได้กำหนดให้ตัวละครเอกฝ่ายหญิงส่วนใหญ่ในนวนิยายและเรื่องสั้น พยายามเปลี่ยนแปลงชนบทรธรรมนิยมประเพณีบางอย่าง เช่น การไม่ยอมรับ หรือเปลี่ยนแปลงการเป็นทาสซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เขาเห็นว่าระบบนี้ควรยกเลิก รวมทั้งหลวงวิจิตรวาทการได้สนับสนุนให้ผู้หญิงมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง รู้จักวางตัวในสังคมสามารถเป็นผู้นำทางด้านต่างๆ แม้กระทั่งสามารถช่วยเหลือผู้ชายในการป้องกันประเทศ

6.3 แนวคิดและทัศนคติเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองและการครองชีวิตคู่

หลวงวิจิตรวาทการได้แสดงแนวคิดและทัศนคติ เกี่ยวกับการเลือก คู่ครองและการครองชีวิตคู่ของผู้หญิงไว้ในนวนิยายและเรื่องสั้นของเขา เกี่ยวกับ การเลือกคู่ครอง และการครองชีวิตคู่นี้จะกล่าวเฉพาะผู้หญิงฝ่ายเดียวย่อมขาดความ สมบูรณ์จำเป็นต้องกล่าวถึงผู้ชายด้วย ซึ่งจะแยกประเด็นในการศึกษาออกได้ ดังต่อ ไปนี้

6.3.1 ผู้หญิงควรมีสิทธิตัดสินใจเลือกคู่ครองเองได้

6.3.2 การเลือกคู่ครองผู้หญิงควรเชื่อฟังผู้ใหญ่ผู้มีประสบการณ์มากกว่า

6.3.3 ความรัก ความเข้าใจ และการปรับตัวเข้าหากันเป็นสิ่ง สำคัญสำหรับชีวิตคู่

6.3.1 ผู้หญิงควรมีสิทธิตัดสินใจเลือกคู่ครองเองได้

ผู้ประพันธ์ได้แสดงแนวคิดและทัศนคติเกี่ยวกับการที่ ผู้หญิงควรมีสิทธิตัดสินใจเลือกคู่ครองเองได้ ไว้ในนวนิยายและเรื่องสั้นของเขา เป็น ต้นว่า

อัญชลี ในเรื่อง กุหลาบเมาะลำเลิง

อัญชลีคิดว่าเธอควรมีสิทธิเลือก คู่ครองของเธอ เองได้ เนื่องจากเธอเป็นมนุษย์มีชีวิตจิตใจ มิใช่ผักปลาที่ใครจะมาซื้อขายกันได้

สมร ในเรื่อง สมร

สมรมีความคิดเช่นเดียวกับอัญชลีใน เรื่องกุหลาบ เมาะลำเลิง เธอจึงเลือกคู่ครองด้วยตัวของเธอเอง

เพทาย ในเรื่อง บ่มรัก

เพทายเลือกคู่ครองตามความพอใจของผู้ใหญ่แต่ อยู่กันได้ไม่นานต้องหย่าร้างกัน ในขณะที่ชายคนรักของเธอใช้เวลาในการทำ ความ เข้าใจ และคุ้นเคยกับเธอ จนได้แต่งงานกัน และอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

ผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้ตัวละครฝ่ายหญิงมีสิทธิที่จะเลือกคู่ครองด้วยตัวของ
 เองซึ่งอยู่ด้วยกันได้อย่างสงบสุข

6.3.2 การเลือกคู่ครองผู้หญิงควรเชื่อฟังผู้ใหญ่ผู้มีประสบการณ์
 การณ์มากกว่า

หลวงวิจิตรวาทการแสดงแนวคิดและทัศนะ เกี่ยว
 กับการเลือกคู่ครองให้เห็นว่า ผู้หญิงที่เลือกคู่ครองตามคำแนะนำของผู้ใหญ่ มักจะ
 ประสบความสำเร็จในการครองเรือน เป็นต้นว่า

ดวงแข ในเรื่อง คลุมถุงชน

บิดาเลือกคู่ครองให้ดวงแขโดยอาศัยประสบการณ์ของเขา ทำให้ได้
 ผู้ชายที่ดี และเธอรู้สึกว่าได้เริ่มต้นชีวิตใหม่จริงๆในวันแต่งงาน ชีวิตหลังแต่งงาน
 ของดวงแขดำเนินไปอย่างมีความสุข

นางเยาว์ ในเรื่อง คู่เก่าเมียรัก

นางเยาว์เลือกคู่ครองของเธอเอง แต่เธออยู่กับเขาไม่นานก็ต้องหย่า
 ร้างกัน สาเหตุเพราะเธอไม่เชื่อฟังบิดามารดาเลือกคู่ครองตามความพอใจของตน
 เอง ชีวิตการครองเรือนจึงประสบความล้มเหลว

ผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญกับการเลือกคู่ครองว่า หนุ่มสาวควรเชื่อผู้ใหญ่ผู้มี
 ประสบการณ์มากกว่า

6.3.3 ความรัก ความเข้าใจ และการปรับตัวเข้าหากันเป็นสิ่งสำคัญ
 สำหรับชีวิตคู่

ผู้ประพันธ์เน้นให้เห็นว่าความรักและความเข้าใจกันเป็นสิ่งสำคัญ
 สำหรับชีวิตคู่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไพเราะ ในเรื่อง คู่ร้างคู่รัก

รพีกับไพเราะหลังจากร้างกันพักหนึ่ง ต่างฝ่ายต่างใช้เหตุผลใคร
 ครวญจนเข้าใจกัน หรือปรับตัวเข้าหากันแล้ว ก็ได้กลับมาอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

นางเยาว์ ในเรื่อง คู่เก่าเมียรัก

นางเยาว์กับวัชรินทร์เกิดความขัดแย้งจนต้องหย่าร้างกัน แต่เข่า ทั้งสองรักลูกและเข้าใจหรือปรับตัวเข้าหากันได้ก็คืนดีกัน และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญกับความรักรและความเข้าใจกัน ว่าเป็น สิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการครองชีวิตคู่

หลวงวิจิตรวาทการเป็นนักประพันธ์ ที่ให้ความสำคัญกับการเลือกคู่ ครองและการครองชีวิตคู่ โดยให้ความสำคัญกับการเลือกคู่ครองแบบคลุมถุงชน ซึ่ง หมายถึง การแต่งงานของหนุ่มสาว จากการศึกษาตามารดาเป็นผู้เลือกคู่ครองให้ว่ามี ส่วนให้ชีวิตสมรสดำเนินไปอย่างราบรื่น เนื่องจากผู้ใหญ่ย่อมมีประสบการณ์และมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้ลึกซึ้งมากกว่าเด็ก เกี่ยวกับเรื่องนี้มีข้อที่น่าสนใจเกิดว่าหลวงวิจิตรวาท การมีความคิดขัดแย้งกันเอง เช่นในเรื่อง บ่มรัก. เขาเสนอแนวคิดว่ากาลเวลาเป็น รากฐานสำคัญของความรัก คู่รักควรดูใจกันนานๆ ก่อนแต่งงานกัน ลักษณะขัดแย้ง ทางความคิดนี้อาจเนื่องมาจากการนำเรื่องจากต่างประเทศมาดัดแปลง หรือเขียน เรื่องไปตามเหตุการณ์ และความเป็นไปในเรื่อง นอกจากนี้เขาเห็นว่าอุปนิสัยของคู่ สมรสเป็นสิ่งสำคัญต่อการอยู่ร่วมกัน ไม่ว่าจะหญิงหรือชายจำเป็นต้องปรับตัวเข้าหากัน เพื่อความสุขและความราบรื่นในการครองชีวิตคู่

6.4 แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับความรัก

หลวงวิจิตรวาทการได้แสดงแนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับความรัก ของ ผู้หญิงไว้อย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้

6.4.1 ผู้หญิงเห็นว่าความรักมีความสำคัญกว่าสิ่งใดแม้ความสุข สบายต่างๆ ทางวัตถุก็ไม่อาจทดแทนได้

6.4.2 ผู้หญิงไม่อาจล้มความรักครั้งแรก

6.4.3 ผู้ทรยศต่อความรักของผู้หญิงถือ เป็นความผิดร้าย

6.4.1 ผู้หญิงเห็นว่าการรักมีความสำคัญกว่าสิ่งใด แม้ความสุขสบายต่างๆทางวัตถุก็ไม่อาจทดแทนได้

ผู้ประพันธ์พยายามสร้างเรื่องให้ผู้หญิงในนวนิยาย และเรื่องสั้นของเขาได้รับความสุขสบายทางด้านต่างๆ อีกทั้งมีหน้ามีตา และได้รับเกียรติในวงสังคม แต่เธอเหล่านั้นกลับเห็นว่าการรักเป็นสิ่งที่มีความค่ามากกว่าความสุขสบายและความมีหน้ามีตาตั้งกล่าว เป็นต้นว่า

ภักตรา ในเรื่อง ผู้ชนะเลิศ

ภักตรามีความพร้อมทุกอย่างทางวัตถุ แต่เธอยังคงต้องการความรักและความเอาใจใส่จากสามี

อัญชลี ในเรื่อง กุหลาบเมาะล่าเลิง

อัญชลีเลือกอยู่กับวีรชาผู้มีฐานะดียกกว่าเจ้าของค้หนึ่ง ซึ่งเธอจะต้องอภิเษกสมรสด้วย เนื่องจากเธอเห็นว่าการรักเป็นสิ่งสำคัญเหนือทุกสิ่ง

ผู้ประพันธ์เห็นว่าผู้หญิงให้ความสำคัญกับความรักเหนือสิ่งใด แม้ความสุขสบายต่างๆทางวัตถุก็ไม่อาจทดแทนได้

6.4.2 ผู้หญิงไม่อาจลืมความรักครั้งแรก

ผู้ประพันธ์เน้นให้เห็นว่าการรักครั้งแรก หรือผู้ชายคนแรกที่คุณผู้หญิงรัก คือ บุคคลสำคัญผู้อยู่ในความทรงจำของเธอเหล่านั้นตลอดไป แม้ว่าผู้หญิงจะไปมีผู้ชายคนใหม่ เธอก็มีอาจลืมความรักครั้งแรกของเธอได้ เป็นต้นว่า

พิไลลักษณ์ ในเรื่อง อาทิตย์อัสดง

พิไลลักษณ์แต่งงานกับขวัญไชยผู้ม้อายุแก่กว่าเธอ 15 ปีขณะเดียวกันมีชายหนุ่มม้อายุไล่เลี่ยกับเธอมาหลงรักเธอ แต่เธอเลือกที่จะอยู่กับชายคนแรกที่เธอรัก

สุมามาลย์ ในเรื่อง สวรรค์ยังไม่ทอดทิ้งข้าพเจ้า

สุมามาลย์แต่งงานกับชายคนรักคนแรก ต่อมามีเหตุให้ต้องมีผู้ชายคนใหม่ แต่ต่อมาได้พบกับชายคนรักคนแรกซึ่งเธอเข้าใจว่าเขาสิ้นชีวิตไปแล้ว เธอเลือกที่จะกลับไปอยู่กับเขา

สุดาดวง ในเรื่อง ดอกฟ้าจำปาศักดิ์

เจ้าหญิงสุดาดวงอยู่กับจงรักชายคนแรกของเธอ ต่อมาก็ดีหลงรักและยอมสละชีวิตเพื่อเธอ แต่เธอยังคงรักจงรักไม่เปลี่ยนแปลง

อัญชลี ในเรื่อง กุหลาบเมาะล่าเลิง

อัญชลีไม่ยอมเข้าพิธีอภิเษกกับเจ้าชายโสภณาในครั้งแรก เนื่องจากเธอยังรักวัชราที่เป็นคนรักคนแรกของเธอ

แม่ ในเรื่อง หลมฝังรัก

แม่ของข้าพเจ้าในเรื่องยังคงรักผู้ชายคนแรก ที่เธอผูกพันด้วยอย่างไม่เปลี่ยนแปลง

ประพิมพ์พรรณ ในเรื่อง ห้วงรักเหวลึก

ประพิมพ์พรรณมีผู้ชายมาหลงรักมากมาย แต่แม้ว่าเธอจะแต่งงานหรืออยู่กับผู้ใดในส่วนใหญ่ของจิตใจแล้ว เธอไม่อาจลืมชายคนแรกที่เธอรักได้

หลวงวิจิตรวาทการแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงไม่อาจลืมความรักของแรกของเธอได้

6.4.3 ผู้ทรยศต่อความรักของผู้หญิงถือเป็นความผิดร้าย

ผู้ประพันธ์เห็นว่า ผู้หญิงให้ความสำคัญแก่ความรักเหนือสิ่งอื่นใด ดังนั้นหากมีผู้คิดทรยศต่อความรักของผู้หญิงย่อมต้องถือเป็นความผิดอย่างร้ายแรง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

วรรณิ ในเรื่อง หนามบ่งหนาม

วรรณิคิดฆ่าชายชู้เพราะเธอรู้ว่า เขาทรยศต่อความรักของเธอ จึงมีโทษสถานเดียว คือ ความตาย

ประพิมพ์พรรณ ในเรื่อง ห้วงรักเหวลึก

ประพิมพ์พรรณมีความคิดว่า ผู้ทรยศต่อความรักของเธอสมควรตาย เพราะความรักเป็นสิ่งที่มีความค่าควรแก่การเกิดทุน

หลวงวิจิตรวาทการมีความคิดและทัศนะที่ว่า ผู้ทรยศต่อความรักของผู้หญิงถือเป็นความผิดร้าย

จึงกล่าวได้ว่าหลวงวิจิตรวาทการมองเห็นว่าผู้หญิงให้ความสำคัญแก่ความรักอยู่เหนือสิ่งใด แม้ความสุขสบายต่างๆทางวัตถุก็ไม่อาจทดแทนได้ อีกทั้งผู้หญิงไม่อาจลืมความรักครั้งแรกโดยเห็นว่าการทรยศต่อความรักถือเป็นความผิดร้าย เพราะความรักเป็นสิ่งสูงค่า ควรแก่การเชิดชูบูชา

6.5 แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับการหย่าร้าง

หลวงวิจิตรวาทการได้แสดงแนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับการหย่าร้าง กล่าวคือ เขาเห็นว่าการหย่าร้างไม่ใช่สิ่งที่น่ารังเกียจ หรือเป็นความผิดแต่อย่างใด แต่เป็นลักษณะของธรรมชาติ คือ สิ่งใดที่เข้ากันไม่ได้ย่อมต้องแยกจากกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภักตรา ในเรื่อง ผู้ชนะเลิศ

ภักตราตัดสินใจหย่าร้างกับสามีผู้หมกมุ่นอยู่กับงาน โดยไม่สนใจภรรยาของตน ซึ่งเธอไม่รู้ลึกว่าเป็นเรื่องที่น่าอับอายแต่อย่างใด

นางเยาว์ ในเรื่อง คู่เก่าเมียรัก

นางเยาว์ต้องหย่าร้างกับสามี เนื่องจากความคิดไม่ตรงกันจึงไม่อาจอยู่ร่วมกันได้ ซึ่งเธอเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา สิ่งเข้ากันไม่ได้ย่อมต้องแยกจากกัน

ไพเราะ ในเรื่อง คืนร้างคืนรัก

ไพเราะต้องร้างกับสามี เนื่องจากความคิดไม่ตรงกันเช่นเดียวกับนางเยาว์ในเรื่องคู่เก่าเมียรัก

เพทชาย ในเรื่อง บ่มรัก

เพทชายไม่รู้ลึกถึงอับอายที่ต้องหย่าร้างกับสามี เนื่องจากเธอไม่สามารถทนรับสภาพความทุกข์ทรมาน จากการทะเลาะเบาะแว้ง หรือการเข้ากันไม่ได้กับสามีของเธอ

นางลักษณ์ ในเรื่อง คืนสวรรค์วันสวาท

นางลักษณ์จำเป็นต้องหย่าร้างกับสามี เนื่องจากเขาเป็นผู้ชายที่ไม่มีความหนักแน่นหรือความอดทนพอที่จะฟังเสียงนินทาว่าร้ายของชาวบ้าน ในเรื่องเกี่ยวกับภรรยาของเขาทำให้ชีวิตครอบครัวไม่มีความสุข นางลักษณ์ตัดสินใจหย่าร้างกับเขา โดยไม่คิดว่าการหย่าร้างเป็นเรื่องที่น่าอับอายแต่อย่างใด

ผู้ประพันธ์ได้เน้นให้เห็นว่า การหย่าร้างไม่ใช่สิ่งที่น่ารังเกียจ หรือน่าอับอายแต่ประการใด แต่เป็นธรรมชาติของสิ่งที่เข้ากันไม่ได้ย่อมต้องแยกจากกัน

6.6 แนวคิดและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว

หลวงวิจิตรวาทการได้แสดงแนวคิดและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวไว้ อย่างน่าสนใจ ดังต่อไปนี้

6.6.1 ภรรยาควรรักซื่อสัตย์ให้เกียรติและช่วยแก้ปัญหาชีวิตให้แก่สามี

6.6.2 มารดาควรให้ความรักห่วงใยและทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูก

6.6.3 บุคคลในครอบครัวควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

6.6.1 ภรรยาควรรักซื่อสัตย์ให้เกียรติและช่วยแก้ปัญหาให้แก่สามี

ผู้ประพันธ์เห็นว่า ผู้หญิงซึ่งเป็นภรรยาที่ดีควรให้ความรัก มีความซื่อสัตย์ รู้จักให้เกียรติรวมทั้งรู้จักร่วมทุกข์ร่วมสุขกับสามี ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆให้แก่สามี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พิไลลักษณ์ ในเรื่อง อาทิตย์อัสดง

พิไลลักษณ์วางแผนการหลบหนีตำรวจ ให้แก่สามีทำให้เขาและเธอรอดพ้นจากการถูกจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่อยู่ในประเทศญี่ปุ่น

ละม้าย ในเรื่อง ชีวิตคือการต่อสู้

ละม้ายเป็นภรรยาที่ดี เธอรู้จักปรนนิบัติสามีอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง อีกทั้งไม่เคยคิดนอกใจสามี ทำให้เธอและเขาอยู่กันอย่างมีความสุข

สายสมร ในเรื่อง ขวัญตาขวัญใจ

สายสมรหรือคุณหญิงไกรเพชรแต่งงานกับสามี ที่มีอายุมากกว่าเธอมาก เธอรักและซื่อสัตย์ต่อเขา แม้ว่าจะมีชายหนุ่มมาหลงรักเธอ

นางงาม ในเรื่อง กลัวจนหายกลัว

นางงามไม่รู้จักรั้วกั้วให้เกียรติแก่สามีของเธอ อีกทั้งมีนิสัยมักใหญ่ใฝ่สูงชอบโอ้อวดทำให้สามีต้องอับอายหลายครั้ง เขารู้สึกไม่มีความสุขและอยากอยู่คนเดียวมากกว่าอยู่กับภรรยา

นิมนวล ในเรื่อง กรุงแตก

นิมนวลช่วยสามีวางแผนการรบ และร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับเขา ผู้ประพันธ์ได้เน้นให้เห็นว่าภรรยาควรรัก ซื่อสัตย์ ให้เกียรติ และช่วยแก้ปัญหาชีวิตให้แก่สามี

6.6.2 มารดาควรให้ความรักห่วงใยและทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูก

หลวงวิจิตรวาทการเห็นว่า ผู้เป็นมารดาควรให้ความสำคัญแก่ลูก เพราะลูก คือ ทุกสิ่งทุกอย่างของผู้เป็นมารดา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จำเรียง ในเรื่อง ลูกทาสในเรือนเบี้ย

จำเรียงยอมถูกเขี่ยขี้เพื่อช่วยลูกให้พ้นจากการเป็นทาส

นางลักษณ์ ในเรื่อง เหล็กกล้าแค้น

นางลักษณ์ยอมลำบากและเหน็ดเหนื่อยเพื่อส่งเสียลูกให้ได้ศึกษา

เล่าเรียน

เรือนรัก ในเรื่อง ลูกชายของแม่

เรือนรักยอมอดนอนทนทุกข์ทรมาน เพียงเพื่อให้ลูกได้รับความ

สุขสบาย

แม่ ในเรื่อง น้ำตาของแม่

ผู้เป็นแม่ในเรื่องนี้สิ้นชีวิตไปนานแล้ว แต่วิญญาณของเธอยังคงวนเวียน คอยเข้าฝันลูก เพราะดวงจิตยังคงรัก ห่วงใย และผูกพันอยู่กับลูกของเธอ

บุญเรือน ในเรื่อง เลือดก้อนหนึ่ง

บุญเรือนยอมอดทนต่อสู้ชีวิตเพื่อลูกของเธอได้เติบโตใหญ่

อนงค์ ในเรื่อง แฟนหัวใจ

อนงค์รักและห่วงใยลูกยิ่งกว่าสิ่งใด รวมทั้งการที่เธอยอมคืนดีกับสามีก็ เพราะต้องการให้ลูกมีพร้อมทั้งพ่อและแม่

ผู้ประพันธ์เน้นให้เห็นว่า มารดาหรือแม่ควรให้รักห่วงใย และทำทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อลูก

6.6.3 บุคคลในครอบครัวควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างบุคคลในครอบครัวมีความสำคัญต่อความสงบสุขภายในบ้าน ไม่ว่าจะเป็นสามีภรรยา หรือบุตร นอก จากนี้เข้าได้แสดงแนวคิดและทัศนคติให้แม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง แม่สะใภ้กับลูกสะใภ้ และ พี่สะใภ้กับน้องสามีมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เนื่องจากเขามีความเชื่อว่าบุคคลเหล่านี้ สามารถเข้ากันได้ ดังตัวอย่างเช่น

น้อย ในเรื่อง พลีชีพเพื่อชู้

น้อยรักและเมตตากองแก้ว ลูกสะใภ้ไม่น้อยไปกว่าลูกแท้ๆของเธอ

ละมุน ในเรื่อง ลูกเมียเก่า

ละมุนยอมสละได้แม้กระทั่งชีวิต เพื่อช่วยชีวิตลูกเลี้ยงของเธอ

พรรณพิมล ในเรื่อง ชีวิตพี่สะใภ้

พรรณพิมลยอมเห็น้อยยาก รวมทั้งเสียสละทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่ออนาคตที่ดีของน้องสามี

ผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว กล่าวคือผู้เป็นภรรยาควรรัก ซื่อสัตย์ ให้เกียรติ และช่วยแก้ปัญหาชีวิตให้แก่สามี ในขณะที่เดียวกันผู้เป็นสามีย่อมต้องปฏิบัติกับภรรยาของตนในลักษณะเดียวกัน ซึ่งผู้ประพันธ์มิได้กล่าวถึงเท่าใดนัก รวมทั้งผู้เป็นมารดาควรรีด้วยความรัก ความห่วงใย และให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ลูก ส่วนแนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับบิดาผู้ประพันธ์มิได้เน้นเช่นเดียวกับสามี นอกจากนี้เขายังได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว ซึ่งตามปกติสภาพความเป็นจริงในสังคมไทยบุคคลเหล่านั้นมักเข้ากันไม่ได้ แต่เขามีแนวคิดและทัศนะว่าบุคคลเหล่านั้นอาจรักใคร่ เข้าใจ และจริงใจต่อกัน เป็นต้นว่าความสัมพันธ์ระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง แม่สะใภ้กับลูกสะใภ้ และพี่สะใภ้กับน้องสามี

6.7 แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับคุณธรรมบางประการ

หลวงวิจิตรวาทการเน้นให้เห็นว่า ผู้หญิงควรมีคุณธรรมบางประการดังต่อไปนี้

6.7.1 ผู้หญิงควรมีความอดทนความกตัญญูความเสียสละและความจริงใจ

6.7.2 การที่ผู้หญิงกระทำความผิด อาจเป็นเพราะ ความจำเป็นหรือสถานการณ์บังคับจึงควรได้รับการอภัย

6.7.1 ผู้หญิงควรมีความอดทนความกตัญญูความเสียสละและความจริงใจ

ผู้ประพันธ์เห็นว่าความอดทน ความกตัญญู ความเสียสละและความจริงใจเป็นคุณธรรมที่ผู้หญิงจำเป็นต้องมี เพื่อให้ชีวิตประสบความสำเร็จและสามารถชนะใจบุคคลอื่นได้ เช่น

กรรมิการ์ ในเรื่อง กรรมิการ์เทวี

กรรมิการ์เป็นหญิงชาวป่าที่มีความกตัญญูรู้คุณเธอยอมสละชีวิตเพื่อผู้มีพระคุณ ในที่สุดเธอได้รับยกย่องจากชาวบ้านโดยการพร้อม

ใจกันสร้างศาลไว้เพื่อเป็นที่สักการบูชา

บัวแก้ว ในเรื่อง ผู้หาย

บัวแก้วใช้ความอดทนตามหาสามีจนพบ ทำให้บิดามารดาของเขายอมรับเธอเป็นลูกสะใภ้

ละมุน ในเรื่อง ลูกเมียเก่า

ละมุนสามารถชนะใจลูกเลี้ยงซึ่งเกลียดชังเธอ ได้ด้วยความเสียสละและความจริงใจที่เธอมีต่อเขา

พรรณพิมล ในเรื่อง ชีวิตพีสะใภ้

พรรณพิมลใช้ความจริงใจชนะใจน้องสามีผู้เกลียดชัง และมีอคติต่อเธอได้สำเร็จ

หลวงวิจิตรวาทการเน้นให้เห็นว่าความอดทน ความกตัญญู ความเสียสละ และความจริงใจมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตซึ่งผู้หญิงจำเป็นต้องมีเพื่อความสุข อีกทั้งเพื่อความสำเร็จในชีวิต

6.7.2 การที่ผู้หญิงกระทำคามผิด อาจเป็นเพราะความจำเป็น หรือสถานการณ์บังคับจึงควรได้รับการอภัย

ผู้ประพันธ์มีแนวคิดและทัศนะว่า ผู้หญิงอาจต้องกระทำคามผิดเพราะความจำเป็นบางประการจึงควรได้รับการอภัย เช่น

จุฑามาศ ในเรื่อง พานทองรองเลือด

จุฑามาศสารภาพกับประชาชนว่า เธอเกิดเป็นหญิงไม่ใช่ชายอย่างที่ใครต่อใครคิด ซึ่งประชาชนให้อภัยเธอ

นันทวัล ในเรื่อง แปดปีภายหลัง

นันทวัลถูกคู่รักเก่าของเธอบังคับให้นำเงินไปให้เขา ถ้าเธอไม่ปฏิบัติตามเขาจะเล่าเรื่องที่เธอมาพบเขาให้สามีของเธอฟัง นันทวัลเล่าเรื่องทั้งหมดให้สามีฟัง เขาให้อภัยเธอ

เพ็ญพิกตร์ ในเรื่อง เส้นหนึ่งนาง

เพ็ญพิกตร์ถูกผู้ร้ายบังคับให้ร่วมกระทำโจรกรรมต่างๆที่เธอมิได้เต็มใจ
เมื่อมีโอกาส เธอพยายามหนีจากผู้ร้ายเหล่านั้นไปอยู่กับผู้ที่เข้าใจเธอซึ่งบุคคลผู้นั้น
เห็นใจเธอ

ผู้ประพันธ์แสดงแนวคิดและทัศนะให้เห็นว่า การที่ผู้หญิงกระทำความผิด
อาจเป็นเพราะความจำเป็น หรือสถานการณ์บังคับจึงควรได้รับการอภัย

หลวงวิจิตรวาทการเน้นให้เห็นว่า ผู้หญิงควรมีคุณธรรมบางประการ เป็น
ต้นว่าความอดทน ความกตัญญู ความเสียสละ และความจริงใจ เพื่อความสำเร็จใน
ชีวิต อีกทั้งการที่ผู้หญิงกระทำความผิด อาจเป็นเพราะความจำเป็น หรือสถานการณ์
บังคับจึงควรได้รับการอภัยจากบุคคลอื่นๆในสังคม

นอกจากที่กล่าวแล้ว การศึกษาถึงงานประพันธ์ประเภทอื่นของหลวงวิจิตร
วาทการ ที่สะท้อนทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิง จะช่วยให้เข้าใจลักษณะของผู้หญิงในนวนิยาย
และเรื่องสั้นของเขาได้ดียิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หลวงวิจิตรวาทการได้แสดงปาฐกถาเรื่อง ผู้หญิง (2516 : 85 - 97)
โดยเห็นว่าตามความเป็นจริงแล้ว ผู้หญิงมีความเด็ดขาด และเข้มแข็งกว่าผู้ชาย
 อีกทั้งความสามารถก็มีได้ด้อยไปกว่าผู้ชาย ความว่า

ผู้หญิงกับผู้ชายนั้นต่างกันมาก ความต่างกันนั้นมีอยู่ทุกๆส่วนของร่างกาย
และของจิตใจ ในส่วนร่างกายนั้น ผิวเนื้อหญิงละเอียดกว่าชายเส้น
ประสาทของหญิงมีความรู้สึกแรงและเร็วกว่าชาย...ร่างกายของผู้หญิง
เจริญเร็วกว่าของผู้ชาย...ตามปกติผู้หญิงมีความจำดีกว่าผู้ชาย (เหตุนี้
ผู้หญิงจึงมีความกตัญญู หรือพยาบาลมากกว่าผู้ชาย) เนื่องจาก
ลักษณะที่ล้มยากนี้ ความรักของผู้หญิงจึงมั่นคงกว่าความรักของผู้ชาย ผู้
หญิงรักด้วยหัวใจแต่ผู้ชายรักด้วยหัวสมอง...หัวใจผู้หญิงนั้นเราแบ่งได้
เพียง 2 อย่าง คือดีกับร้าย...เรากล่าวกันว่าหญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ ที่

กล่าวดังนี้เห็นจะหมายความว่าส่วนร่างกาย คงไม่ได้หมายถึงหัวใจ ซึ่งที่จริงผิด กันตรงกันข้าม... ลักษณะที่เข้มแข็งเด็ดขาดนั้น ตามปกติอยู่ในหัวใจหญิงมากกว่าในหัวใจชาย... เมื่อพูดถึงเรื่อง ความสามารถ ข้าพเจ้าก็ยังไม่ยอมรับว่า ผู้หญิงมีความสามารถน้อยกว่าผู้ชาย... ในเรื่องความฉลาดนั้นเป็นข้อที่เถียงไม่ได้ ผู้หญิงฉลาดกว่าผู้ชายเสมอ... การที่ผู้หญิงไม่ได้รับตำแหน่งสำคัญ เช่น เสนาบดี หรือแม่ทัพ หรืออะไรๆ นั้น ก็เพราะเหตุว่าผู้หญิงมีตำแหน่งสำคัญที่สุดอยู่แล้ว คือตำแหน่งมารดา... ในประเทศใดหญิงได้รับสิทธิมาก ในประเทศนั้นก็มีความเจริญมาก เพราะผู้ชายย่อมมีศีลธรรมความกตัญญู รู้จักยกย่องผู้ที่ควรยก... ในโลกนี้ผู้หญิงได้ทำประโยชน์ทุกอย่างเท่าที่ผู้ชายได้ทำ หรือยิ่งกว่า

เรื่องกุศโลบายสร้างคามยิ่งใหญ่ ของหลวงวิจิตรวาทการ (2532:224)

ได้กล่าวถึงความยิ่งใหญ่ของผู้หญิงไว้ว่า

อันที่จริงสตรีมีความยิ่งใหญ่ทุกอย่าง ประเภทแห่งความยิ่งใหญ่ของสตรีมีมากเกือบเท่าความยิ่งใหญ่ของบุรุษ ในทางการเมืองพระนางเจ้าเอลิซาเบธ พระนางเจ้าวิกตอเรีย ราชีนีแห่งประเทศอังกฤษมีความยิ่งใหญ่ไม่แพ้พระมหากษัตริย์ชายทั้งหลายในการกอบกู้อิสรภาพ ชานดาร์กแห่งประเทศฝรั่งเศสได้ทำความสำเร็จอย่างมหัศจรรย์ในการปฏิวัติ พระนางคัทรีนแห่งรัสเซียได้แสดงความฉลาดเลิศล้ำ ในทางวิชาการ มาร์ทีเรียตโกโปแลนด์ได้ค้นพบเรเดียม จนได้รับความนับถือ เป็นนักค้นคว้าวิชาการชั้นเอกของโลก ชูชานแอนโตนีสตรีอเมริกันได้ต่อสู้ทางการเมืองอย่างใหญ่หลวง เพื่อยกฐานะของสตรีให้เท่าเทียมบุรุษทางการเมือง คัทรีนเบรช ก็อฟกี สตรีชาวรัสเซียเป็นนักปฏิวัติที่ฝ่าฟันสร้างงานปฏิวัติในรัสเซีย มาพร้อมกับเฮเลนสกี และเลนิน รวมความว่าสตรีได้สร้างคามยิ่งใหญ่ไว้เกือบเท่าบุรุษเหมือนกัน

นอกจากนี้ในเรื่องมหาบุรุษ ของหลวงวิจิตรวาทการ (2532:71-71) ได้กล่าวถึงลักษณะของมหาบุรุษแทบทุกคนในโลกนี้ว่า ได้รับการถ่ายทอดลักษณะนิสัยมาจากมารดาของเขา ดังนี้

การกระทำของมารดามีส่วนอันใหญ่อยู่ในความสูงศักดิ์ของบุตร และบุตรชายมักจะรับมรดกนิสัยใจคอของมารดาเป็นอันมาก เช่น มารดานโปเลียน เป็นหญิงที่กล้าหาญเด็ดเดี่ยว ไม่ตกใจยอมแพ้ต่ออันตราย... นโปเลียนจึงมีลักษณะนิสัยเช่นนั้นตามมารดา... คาจูรียอมรับอย่างแท้จริงว่าฐานะอันสูงสุดที่ตนได้รับนั้น เป็นผลแห่งความอบรมที่มารดาของตนทำให้... นอกจากที่กล่าวมาแล้วนี้ ผู้แต่งพงศาวดารมหาบุรุษทุกคนไม่ว่าวันที่จะกล่าวชมเชยมารดา

หลวงวิจิตรวาทการได้กล่าวอีกว่า คุณสมบัติที่สำคัญยิ่งในตัวมหาบุรุษ ก็คือความเป็นผู้มีหัวใจเข้มแข็งที่ได้รับจากมารดา ดังที่กล่าวไว้ในเรื่องมหาบุรุษ ของหลวงวิจิตรวาทการ (2532:92) ความว่า

คนที่มีหัวใจเข้มแข็งนั้นย่อมไม่รู้จักฉุนเฉียว หรือโกรธง่าย คนที่โกรธง่าย คือคนอ่อนแอ ไม่สามารถจะบังคับตัวของตัวเอง... ลักษณะของมหาบุรุษที่ได้รับจากมารดา คือ ความเข้มแข็งแต่ไม่แข็งกระด้าง อ่อนโยนแต่อย่าอ่อนแอ และคนที่กล้าหาญที่สุดย่อมอ่อนหวานที่สุด คนที่เป็นผู้ดีที่สุดย่อมอ่อนโยนที่สุด

นอกจากเรื่องดังกล่าวถึงแล้ว ในเรื่องวิชาการครองรักครองเรือน ของหลวงวิจิตรวาทการ (2518:301-304) ได้กล่าวถึงผู้หญิงไว้ในทำนองเดียวกับเรื่องอื่นๆ คือ "ผู้หญิงมีความจำกัดกว่าผู้ชาย...ผู้หญิงมีความฉลาดมากกว่าผู้ชาย...หัวใจ

ของผู้หญิงนั้นจะถือว่าเป็นความดี หรือความไม่ดีก็ตาม ที่ความรักครั้งแรกของเขา เป็นสิ่งที่เขาลืมไม่ได้"

จากงานเขียนประเภทปาฐกถา บทความ และหนังสือวิชาการ ต่าง ๆ หลวงวิจิตรวาทการได้สะท้อนทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิง ออกมาอย่างตรงไปตรงมา ผู้หญิงในทัศนะของหลวงวิจิตรวาทการที่ปรากฏในงานเขียนประเภทอื่น พอสรุปได้ว่า ผู้หญิงไม่ใช่เพศที่อ่อนแออย่างที่ใคร ๆ คิด แม้ผู้หญิงอาจจะมึนงงอย่างอ่อนแอ แต่ก็ เป็นเพียงร่างกายเท่านั้น ส่วนจิตใจมีลักษณะตรงกันข้าม กล่าวคือ ผู้หญิงมีหัวใจที่เข้มแข็ง เธอจึงสามารถควบคุมพฤติกรรม ที่จะแสดงออกมาให้มีความอ่อนหวานและ อ่อนโยนได้อย่างน่าดูน่าชม นอกจากนี้ผู้หญิงยังมีสิ่งที่พิเศษกว่าผู้ชาย คือธรรมชาติ ได้สร้างให้ผู้หญิงมีความฉลาดและความจำดีกว่าผู้ชาย ทำให้เธอมีความกตัญญู ความ พยายาม ตลอดจนความรักที่มั่นคงมากกว่าผู้ชาย เพราะความช่างจดจำเป็นหลัก สำคัญ อีกทั้งผู้ชายซึ่งได้รับยกย่องว่าเป็นมหาบุรุษนั้น เนื่องมาจากมารดาได้อบรม เลี้ยงดูรวมทั้งถ่ายทอดความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยวของตนมาสู่บุตร และหลักฐานที่ยืนยัน ได้ดีที่สุดถึงสติปัญญาความสามารถของผู้หญิง คือ สภาพความเป็นจริงในต่างประเทศ ผู้หญิงมีความสามารถในระดับโลก ไม่ว่าจะเป็นผู้นำทางการเมือง นักวิทยาศาสตร์ นักวิชาการ นักปฎิวัติซึ่งสามารถกอบกู้อิสรภาพของตนชาติตน ดังนั้นผู้หญิงจึงสามารถ ทำประโยชน์ให้แก่โลกได้ไม่น้อยไปกว่าผู้ชาย ความคิดนี้มีความสอดคล้องกับบทบาท ผู้หญิงในนวนิยาย และเรื่องสั้นของเขาอย่างกลมกลืนเข้ากันได้

เท่าที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าแนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงของหลวง วิจิตรวาทการประกอบกับหลักฐานเกี่ยวกับผู้หญิง จากงานประเภทอื่นของเขา ได้ เสนอแนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมของผู้หญิง กล่าวคือ แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับชีวิต หลวงวิจิตรวาทการเห็นว่าแม้เกิด เป็นหญิงก็ต้องต่อสู้ ชีวิตซึ่งการต่อสู้นั้นอาจเป็นเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เพื่อความรัก หรือเพื่อความถูกต้อง ในชีวิตและในสังคม อีกทั้งผู้หญิงสามารถเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาททาง

สังคมของตนด้วย หญิงชายควรได้รับสิทธิทางสังคมและทางการเมืองเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีदारวินทางสังคมที่เชื่อในความเท่าเทียมกันของความเป็นมนุษย์ และการที่มนุษย์จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ผู้หญิงก็เป็นมนุษย์ย่อมต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดเช่นกัน หลวงวิจิตรวาทการเชื่อว่าผู้หญิงก็สามารถเป็นผู้นำครอบครัว สังคม การเมือง และการทหาร

ทางด้าน การเลือกคู่ครอง ผู้หญิงอาจเลือกคู่ครองตามความพอใจของตนเอง กล่าวคือ เขาให้เสรีภาพแก่ผู้หญิงในการเลือกคู่ครอง แต่ในนวนิยายและเรื่องสั้นบางเรื่อง เขาให้ผู้หญิงเลือกคู่ครองตามผู้ใหญ่ซึ่งมีประสบการณ์มากกว่า แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับความรัก เขาเห็นว่าความรักเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้หญิงแม้ความสุขสบายต่าง ๆ ทางวัตถุก็ไม่อาจทำให้ชีวิตคู่ประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นชายผู้ทรยศต่อความรักจึงเป็นความผิดร้ายแรง นอกจากนี้หลวงวิจิตรวาทการยังได้เปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมของผู้หญิง เช่น ผู้หญิงจำเป็นต้องมีคุณธรรมบางประการ ได้แก่ ความอดทน ความกตัญญู ความเสียสละ และความจริงใจ การที่ผู้หญิงกระทำผิดอาจเป็นเพราะความจำเป็นหรือสถานการณ์บังคับจึงควรได้รับการอภัย จึงกล่าวได้ว่า หลวงวิจิตรวาทการแตงนวนิยายและเรื่องสั้นขึ้น มิได้มีจุดประสงค์เพื่อความบันเทิงเพียงอย่างเดียว แต่เขาต้องการเสนอแนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมของผู้หญิงอีกด้วย